

Bu Proje, Avrupa Birliđi, Türkiye Cumhuriyeti ve Avrupa Konseyi tarafından birlikte finanse edilmektedir.

COUNCIL OF EUROPE

CONSEIL DE L'EUROPE

İDARİ YARGIDA BİR DAVANIN AŞAMALARI VE SONUCU

İDARİ YARGININ ETKİNLİĞİNİN ARTIRILMASI VE DANIŞTAYIN KURUMSAL KAPASİTESİNİN GÜÇLENDİRİLMESİ PROJESİ

Idari Yargıda

Bir Davanın

Aşamaları ve Sonucu

Uyuşmazlığın bir dava dilekçesi ile mahkemeye iletilmesi üzerine yargılama süreci başlar.

AŞAMA 1

Dava dosyasının Mahkeme

Tarafından İlk İncelemesinin Yapılması

Davanın açılması üzerine mahkeme öncelikle dava dilekçesini İdari Yargılama Usulü Kanunu (İYUK) madde 14 ve 15'e göre "ilk inceleme"ye tabi tutar. (Bkz. <https://mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.2577-20130701.pdf>)

Buna göre mahkeme, mahkemeye iletilen dilekçe üzerinden sırasıyla şu incelemeleri yapar:

- Davanın görevli ve yetkili mahkemede açılıp açılmadığı,
- Dava açılmadan önce tüketilmesi gereken bir idari sürecin tamamlanıp tamamlanmadığı,
- Davanın dava konusu ile bağı olan ilgilisi tarafından açılıp açılmadığı,
- Dava konusunun icrai ve kesin olup olmadığı,
- Davanın süresi içinde açılıp açılmadığı,

- Davanın dava konusu işlemleri yapan idareye karşı açılıp açılmadığı,
- Davanın kanunda belirtilen içeriğe uygun bir dilekçe ile açılıp açılmadığı.

Mahkemenin belirtilen yönlerden yaptığı inceleme sonucunda;

- Davanın görevli veya yetkili mahkemede açılmadığı tespiti yapılırsa;
  - uyuşmazlık bir idari uyuşmazlık değilse ve adli yargının görev alanına giriyorsa davanın reddine,
  - uyuşmazlık bir idari uyuşmazlık ise ancak görevli ve yetkili mahkemede açılmamış ise görev ve yetki yönünden davanın reddine ve dava dosyasının görevli ve yetkili mahkemeye gönderilmesine karar verilir.
- Dava açılmadan önce tüketilmesi gereken bir idari süreç olup da bu tüketilmemişse;
  - dava dosyasının bu sürecin tüketilmesi için ilgili idareye gönderilmesine karar verilir.
- Davayı açan vatandaşın (davacının) davanın davacısı olma sıfatı (davayı açmaya taraf ehliyeti) yoksa;
  - davanın reddine karar verilir.
- Davanın bir konusu yoksa, yani kesin ve icrai değil ise;
  - davanın reddine karar verilir.

- Dava, süresi içinde açılmamışsa;
  - davanın reddine karar verilir.
- Davanın dava konusu işlemi yapan idareye karşı açılmadığı (davanın davalısı dilekçede belirlenmediği ya da yanlış belirlendiği) durumda;
  - davanın davalısı olan idare tespit edilerek dava dilekçesinin davalı idareye gönderilmesine karar verilir.
- Dava kanunda belirlenen dilekçe içeriğine uygun açılmamışsa;
  - bir defa olmak üzere dilekçenin 30 (otuz) gün içinde tamamlanması/düzeltilmesi amacıyla dilekçenin reddine karar verilir.

İdari yargının görevli olduğu hallerde davanın görev ve yetki yönünden reddedilmesi davanın reddi sonucunu doğurmaz. Bu hâlde mahkeme dava dosyasını görevli ve yetkili mahkemeye iletir.

Dilekçenin 2577 sayılı Kanun'un 3. maddesi uyarınca reddi durumunda, dilekçenin kanuna uygun olarak düzenlenmesi için **30 (otuz) günlük** süre verilir. Bu durumda dava reddedilmez ve açılmamış sayılmaz. Dilekçenin reddi hâlinde yeni dilekçeler için ayrıca harç alınmaz. (İYUK 5. madde uyarınca dilekçe ret olursa her dava için harç alınmaktadır.) Ancak, dilekçe hataların düzeltilmesi ve eksiklerin tamamlanması için verilen **30 (otuz) günlük** süre içinde kanundaki içeriğe uygun hale getirilmez ve aynı yanlışlıklar yapılırsa dava reddedilir.

İlk inceleme aşamasında davanın reddedilmesi dosyanın esasının incelenmesini engeller.

AŞAMA 2

Davanın Taraflarının İddia ve Savunmalarını Ortaya Koyması

İlk inceleme aşaması sonrası mahkeme davanın taraflarının iddia ve savunmalarını ortaya koyması için İdari Yargılama Usulü Kanunu madde 16'ya göre tarafların dilekçelerini sırasıyla karşı tarafa iletir. (Bkz. <https://mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.2577-20130701.pdf>)

Mahkeme ilk inceleme aşaması geçirildikten sonra tebligat işlemine başlar ve davacının dilekçesini davalıya iletir.

2577 sayılı Kanun'un 20/A ve 20/B maddelerinde belirtilen ivedi yargılama usülleri hariç olmak kaydıyla;

- davalı, idare mahkemesi aracılığıyla dava dilekçesinin kendisine tebliğini izleyen günden itibaren **30 (otuz) gün içinde** savunmasını yapar.
- davalının savunması mahkeme aracılığıyla davacıya tebliğ edilir. Davacı, davalı idarenin savunmasının kendisine tebliğini izleyen günden itibaren **30 (otuz) gün içinde** cevap verir.
- davacının cevabı da mahkeme aracılığıyla davalı idareye tebliğ edilir. Davalı idare, davacının bu cevabının tebliğini izleyen günden itibaren **30 (otuz) gün içinde** cevap verir.
- davanın taraflarının dava süreci içinde iddia ve savunmalarını ortaya koymak için sahip oldukları **30 (otuz) günlük** süre bir defa olmak üzere uzatılabilir. Ancak, bunun olabilmesi için haklı bir sebebe dayanılması, süre uzatma isteyen tarafın talep etmesi ve mahkemenin de bu talebi uygun bulması gerekir.

- davanın tarafları dilekçe, savunma, cevap ve cevaba cevap vererek dava dosyasıyla ilgili iddia ve savunmalarını ortaya koymuş olurlar.
- davalı idarenin son cevabından sonra davacının cevaplandırması gereken konular olduğu mahkeme tarafından anlaşılırsa davacıya son bir kez cevap verme imkânı tanınır.
- İdari Yargılama Usulü Kanunu madde 16/4 uyarınca, taraflar sürenin geçmesinden sonra verecekleri savunmalara veya ikinci dilekçelere dayanarak hak iddia edemezler. Yani, önceki taleplerinin dışında hak iddia edemez ve iddialarını genişletemezler. Bunun tek istisnası tazminat talepli tam yargı davalarında -bir kereyle sınırlı olmak üzere ve harcı ödenmek şartıyla- dava süreci sona ermeden (nihai karar verilinceye kadar) dava miktarını artırmak şeklinde olabilir. Bu şekilde yapılan talepler cevap verilmek üzere davalı idareye iletilir.

ÖNEMLİ!

Dava açılmasında olduğu gibi dava süresince yapılacak tüm yazışmalar ve ileri sürülecek tüm talepler için Ulusal Yargı Ağı Projesi (UYAP) aracılığıyla elektronik tebligat yönteminin kullanılması zaman ve enerji kaybını önler. Dava sürecini bu şekilde yürütmenin adil yargılanma hakkının sağlanması bakımından mahkemeye bizzat dilekçe sunarak süreci yürütmekten hiçbir farkı yoktur. Elektronik tebligat ile işlemlerin yürütülmesi dava sürecinde taleplerin etkin bir biçimde yapılmasını sağlar. Böylelikle hatalı/eksik dilekçe ve buna bağlı verilen ara kararlar ile yargılama süresinin uzamasının önüne geçilir.

Ayrıntılı bilgi için: <https://vatandas.uyap.gov.tr/>

İdari Yargılama Usulünde Yazılılık İlkesi

İdari yargılama usulünde kural yazılı yargılama yapılmasıdır. Dava süreci dosya üzerinden yürütülür.

İdari davalarda duruşma yapılması kural değildir. Duruşmanın yapılması için ilk derece mahkemesinde **tarafardan birinin talep etmesi gerekir**. Bu talep üzerine mahkeme duruşma yapmak zorundadır. (Duruşma yapılmasının zorunlu olmadığı haller kanunda ayrıca belirtilmiştir.)

İdari Yargılama Usulü Kanunu madde 17, 18 ve 19 idari yargılama usulünde duruşmaya ilişkin kuralları düzenlemiştir. (Bkz. <https://mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.2577-20130701.pdf>)

İlk derece mahkemesinin verdiği karara karşı istinaf ya da temyiz incelemesine gidilirse istinaf ya da temyiz aşamasındaki yargılama sürecinde duruşma yapılabilmesi için tarafların talebi tek başına yeterli olmaz. Tarafların talebi yanında mahkemenin de duruşma yapılması gerektiğine kanaat getirmesi gerekmektedir.

Duruşmaya tarafların talebi olmadan mahkemenin kendisi de karar verebilir.

Dava Süresince Tarafların Talepleri

Dava süresince taraflar pek çok farklı talepte bulunabilirler. Bunlar, ek süre talebi, bilirkişi atanması talebi, yürütmenin durdurulması talebi, vb. şekilde olabilir.

Dava süresince mahkemenin uyuşmazlığı sonlandırmak üzere verdiği **nihai karar dışında verdiği tüm kararlar ara karardır**.

AŞAMA 3

Mahkemenin Uyuşmazlığın Esasını İncelemesi

Dava dosyasının tarafların iddia ve savunmaları ile tamamlanması sonrasında uyuşmazlığın incelenmesine geçilir. İdari Yargılama Usulü Kanunu madde 20 dosyaların incelenmesini düzenler. (Bkz. <https://mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.2577-20130701.pdf>)

Uyuşmazlığa ilişkin bilgi ve belgeler taraflarca dosyaya sunulur. Bununla birlikte, mahkemeler idare karşısında davaya ilişkin bilgi ve belge toplayarak delil sunmakta dezavantajlı durumda olan vatandaşların **adil yargılanma hakkının sağlanması doğrultusunda dava için gerekli tüm bilgi ve belgeyi toplamakla ve her türlü incelemeleri kendiliğinden yapmakla görevlidir.** Bunun sebebi, idarenin hukuka uygun bir işlem yapıp yapmadığını tam anlamıyla denetlemektir.

Dosyaların incelenmesi yetkisi uyuşmazlığın temelindeki maddi olayın ve gerçeğin ortaya çıkarılması için gerekli olan inceleme ve araştırmaların mahkeme tarafından yapılmasını içerir.

KARAR

Türk Millet Adına.....

.....
.....
.....
.....
.....

AŞAMA 4

Mahkeme Kararı ve Kararın Uygulanması

Mahkeme, uyuşmazlığı çözmeye yönelik tüm inceleme ve değerlendirmeleri yapar ve bir yargı kararı verir. Yargı kararının aynen ve gecikmeksizin **30 (otuz) gün içinde** uygulanması, Anayasa madde 138/4 ve İdari Yargılama Usulü Kanunu madde 28 gereği zorunludur. (Bkz. <https://mevzuat.gov.tr/mevzuat?MevzuatNo=2709&MevzuatTur=1&MevzuatTertip=5>) (Bkz.<https://mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.2577-20130701.pdf>)

İdare veya vergi mahkemesi uyuşmazlığı çözmek üzere bir karar verdikten sonra bu kararın uygulanması uyuşmazlığın tarafı olan davalı idare tarafından yerine getirilecektir. Mahkemenin bu aşamada bir görevi ve yetkisi bulunmamaktadır.

BAZI FAYDALI HUKUKİ TERİMLERİN ANLAMLARI

■ Ara Karar

Mahkemelerden verilen ve yargılamayı sona erdirmeyerek (yargıcın davadan elini çekmesi sonucunu doğurmayarak) davanın incelenmesini kolaylaştıran kararlardır.

■ Davanın Reddi

Açılmış bulunan bir davanın, yargılama koşullarının bulunmaması nedeniyle (usulden) reddedilmesi veya esası incelendikten sonra yerinde görülmemekle (esastan) reddedilmesi.

■ Dilekçenin Reddi

Dava dilekçesinin eksik ya da muğlak olduğu hallerde kanuna uygun olarak düzenlenmesi için süre verilerek işleme konmamasıdır.

■ Ek Beyan Dilekçesi

Mahkeme süreci içinde davacı ve davalının dava ve cevap dilekçelerinden başka mahkemeye sundukları ek dilekçedir.

■ İddia

Bir davada tarafların ileri sürerek savundukları düşünce.

■ İlk inceleme

Kayda alınan dava dilekçesinin dava şartlarına uygunluğu yönünden mahkeme tarafından ön incelemeye tabi tutulmasıdır.

■ Nihai Karar

Mahkemece verilen, hâkimin davadan elini çekmesi sonucunu doğuran ve dava konusu uyuşmazlığa son veren karardır.

■ Savunma

Yargılama organları nezdinde gerçek ve tüzel kişilerin kendisine yöneltilen iddialara karşı kendi savlarını ortaya koyması.

■ Tutanak

Yargılamada yapılan işlemleri, tarafların istemlerini ve diğer konuları kapsayan belge, resmî memur önünde yapılan işlem, istem ve kararları gösteren belge, zabıt, zabıtname.

■ UYAP

Ulusal Yargı Ağı Projesi.

Bu Proje, Avrupa Birliđi, Türkiye Cumhuriyeti ve Avrupa Konseyi tarafından birlikte finanse edilmektedir.

COUNCIL OF EUROPE

CONSEIL DE L'EUROPE

ÖNEMLİ BİLGİ

Bu broşür, Türk İdari Yargı Sistemi ve haklarınız konusunda size genel bilgiler vermek amacıyla **“İdari Yargının Etkinliğinin Artırılması ve Danıştayın Kurumsal Kapasitesinin Güçlendirilmesi Projesi”** kapsamında hazırlanmıştır. Kolayca anlaşılabilmesi için metinler sadeleştirilmiş ve mümkün olduğu ölçüde hukuki terimler kullanılmamıştır. Yalnızca bu broşürde yer alan bilgilere dayalı olarak işlem yapmak hak kayıplarına yol açabilir.

1136 sayılı Avukatlık Kanunu uyarınca hukuki danışmanlık yapma yetkisi yalnızca baroda kayıtlı avukatlara aittir. Bu materyaller, bilgilendirme amaçlı hazırlanmış olup maddi imkânlarınızın yetersiz olması durumunda Adli Yardım talepleri Barolar tarafından karşılandığından, söz konusu talebin bulunduğunuz yerdeki Baro Başkanlığı Adli Yardım Merkezine yapılması gerektiğini bilgilerinize sunarız.

Lütfen tam ve doğru bilgilenmek için broşürün tamamını okuyunuz.

Tüm broşürlere projenin internet sitesinden ulaşabilirsiniz:

<https://idariyargiprojesi.adalet.gov.tr>

“İdari Yargının Etkinliğinin Artırılması ve Danıştayın Kurumsal Kapasitesinin Güçlendirilmesi” Ortak Projesi Avrupa Birliđi, Türkiye Cumhuriyeti ve Avrupa Konseyi tarafından ortaklaşa finanse edilmekte ve Avrupa Konseyi tarafından yürütülmektedir. Türkiye Cumhuriyeti Adalet Bakanlığı Hukuk İşleri Genel Müdürlüğü, Projenin nihai faydalanıcı kurumudur. Bu Projenin sözleşme makamı Merkezi Finans ve İhale Birimidir.

İDARİ YARGININ ETKİNLİĞİNİN ARTIRILMASI VE DANIŞTAYIN KURUMSAL KAPASİTESİNİN GÜÇLENDİRİLMESİ PROJESİ

www.coe.int/tr/web/ankara

Avrupa Konseyi, Avrupa kıtasının önde gelen insan hakları kuruluşudur. Kuruluş bünyesinde 46 üye devlet bulunmaktadır. Avrupa Konseyi üye devletlerinin tamamı; insan hakları, demokrasi ve hukukun üstünlüğünün korunmasını teminat altına almak üzere tasarlanmış olan Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'ni imzalamıştır. Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi Sözleşmesi'nin üye devletlerdeki uygulamasını denetler.